

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΤΡΙΩΔΙΟ

01/02/2015

Νοητή περιδιάβαση στο Άγιο Τριώδιο, στην ιερότερη και κατανυκτικότερη εόρτια περίοδο της

Εκκλησίας μας, για μια οντολογική μετοχή στην νηπτική πορεία προς το Άγιο Πάσχα·

του Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Θεολόγου – Καθηγητού.

«ΜΗ ΚΑΘΕΥΔΟΜΕΝ, ΑΛΛΑ ΓΡΗΓΟΡΩΜΕΝ ΚΑΙ ΝΗΦΩΜΕΝ»! (Θεσ.5,6)

Η μακρά περίοδος του Τριωδίου, η οποία αρχίζει την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου και τελειώνει το Μεγάλο Σάββατο, είναι η πιο σημαντική εορτολογική περίοδος της Εκκλησίας μας, διότι δίνει την ευκαιρία σε μας τους πιστούς να συναισθανθούμε τη λαθεμένη πορεία της ζωής μας, να τη διορθώσουμε και να επανακαθορίσουμε τη στάση μας απέναντι στο Θεό και τους συνανθρώπους μας. Αυτό είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσουμε κεκαθαρμένοι και αλλαγμένοι, να εορτάσουμε το άγιο Πάσχα, σύμφωνα με την παύλειο προτροπή, όχι όπως οι Ιουδαίοι, τυπικά, «**ἀλλ' εν αζύμοις ειλικρινείας και αληθείας**», αποβάλλοντας την παλαιά ζύμη της κακίας και της πονηρίας μας (Α' Κορ.5,8).

Η αγία μας Εκκλησία προσέδωσε στο Τριώδιο στοιχεία τέτοια που να δημιουργούν κατάνυξη και εκγρήγορση στους πιστούς. Οι αναμνήσεις των γεγονότων στα οποία είναι αφιερωμένες οι Κυριακές αυτής της περιόδου, τα ευαγγελικά αναγνώσματα, οι ύμνοι και τα τιμώμενα πρόσωπα της Εκκλησίας μας έχουν συντεθεί κατάλληλα ώστε να επιτελούν σπουδαίο παιδαγωγικό ρόλο στην πνευματική πορεία των πιστών. Ως αποστολικά δε αναγνώσματα την περίοδο αυτή στις εκκλησίες διαβάζονται περικυκλωμένοι από την προς Εβραίους Επιστολή του αποστόλου Παύλου, διότι, όπως είναι γνωστό σε αυτή εκτίθεται πληρέστερα η εν τω Χριστώ απολύτρωση.

Αρχίζοντας από την πρώτη Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου, αναγιγνώσκεται στις εκκλησίες η σχετική ευαγγελική περικοπή, ώστε να παραδειγματιστούν οι πιστοί από την εωσφορική και ψυχοκτόνο υπερψυχία του φαρισαίου και να μνηθούν τη σωτήρια ταπείνωση και μετάνοια του αμαρτωλού τελώνη, η οποία είναι βασική προϋπόθεση για την αρχή του πνευματικού τους αγώνα. Η δεύτερη Κυριακή (του Ασώτου) είναι αφιερωμένη στον άσωτο υιό της γνωστής παραβολής, ως παράδειγμα ειλικρινούς μετάνοιας και επιστροφή στην απύθμενη αγάπη του Θεού. Η τρίτη Κυριακή (των Απόκρεω) είναι αφιερωμένη στην φοβερή και αδέκαστη Μέλλουσα Κρίση του κόσμου. Στις εκκλησίες διαβάζεται το Ευαγγέλιο της σχετικής περικοπής, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν οι πιστοί ότι δεν συγχωρείται εφησυχασμός, αλλά εκγρήγορση και αγώνας. Η τετάρτη Κυριακή (της Τυρινής) είναι αφιερωμένη στο μοιραίο γεγονός της αδαμαίας παρακοής και της εξορίας των πρωτοπλάστων από τον παράδεισο. Διαβάζεται το ευαγγέλιο της ορθής προσευχής και νηστείας, διότι από την επομένη (Καθαρά Δευτέρα) αρχίζει η νηστεία και ο πνευματικός αγώνας, ως το Πάσχα. Την πρώτη Κυριακή των Νηστειών εορτάζουμε το θρίαμβο της Ορθοδόξου πίστεως και την αποκρυστάλλωση του δόγματος από την Ζ' Οικουμενική Σύνοδο Με αυτό τον τρόπο θέλει η Εκκλησία να διδάξει τους πιστούς πως η αλήθεια της πίστεως είναι προϋπόθεση της σωτηρίας μας. Την Δεύτερη Κυριακή των Νηστειών τιμάμε τη μνήμη ενός μεγάλου Πατέρα της Εκκλησίας μας και αγωνιστή της Ορθοδοξίας, του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, ως παράδειγμα αγωνιστή για κάθε πιστό. Την Τρίτη Κυριακή των Νηστειών (Σταυροπροσκυνήσεως) προσκυνάμε τον Τίμιο Σταυρό του Κυρίου για να αντλήσουμε από αυτόν βοήθεια, προκειμένου να συνεχίσουμε τον πνευματικό μας αγώνα. Την Πέμπτη Κυριακή των Νηστειών τιμάμε τη

μήμη ενός άλλου μεγάλου αγωνιστή κατά των ανθρωπίνων παθών και δασκάλου της ερήμου, του αγίου Ιωάννου συγγραφέα της Κλίμακος, ο οποίος με το ομώνυμο βιβλίο του διδάσκει τρόπους του σωτηρίου αγώνα. Την Έκτη Κυριακή τιμάμε επίσης μια άλλη μεγάλη μορφή της Εκκλησίας μας, την αγία Μαρία την Αιγυπτία, την αμαρτωλή εκείνη γυναίκα η οποία έγινε παράδειγμα πραγματικής ταπείνωσης και μετάνοιας. Ακολουθεί η Κυριακή των Βαίων και η Μεγάλη Εβδομάδα, όπου κορυφώνεται η κατάνυξη και ο πνευματικός μας αγώνας.

Ο λατρευτικός πλούτος του Τριωδίου είναι πραγματικά θαυμαστός. Μεγάλοι ποιητές και μουσουργοί της Εκκλησίας μας συνέθεσαν υπέροχους ύμνους και καταπληκτικές ακολουθίες για ολόκληρη αυτή την περίοδο, με αποκορύφωμα τις ιερότατες ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδος. Ολόκληρη η υμνολογία του Τριωδίου είναι προσαρμοσμένη στο πνεύμα της μετάνοιας και της συντριβής του κάθε αμαρτωλού και στην εν Χριστώ απολύτρωση. Είναι φτιαγμένες έτσι ώστε να διεγείρουν στους πιστούς διάθεση μετάνοιας. Για παράδειγμα αναφέρω τον θαυμάσιο Μεγάλο Κανόνα του αγίου Ανδρέα Κρήτης, την καταπληκτική αυτή θρηνητική ελεγεία, ο οποίος ψάλλεται τμηματικά την πρώτη εβδομάδα των νηστειών και ολόκληρος το βράδυ της Τετάρτης της Ε' εβδομάδος. Επίσης αναφέρω τον αξεπέραστο Ακάθιστο Ύμνο ποίημα του μεγαλύτερου υμνογράφου του Βυζαντίου του Ρωμανού του Μελωδού, ο οποίος ψάλλεται τμηματικά κάθε Παρασκευή βράδυ στις τέσσερις πρώτες εβδομάδες των νηστειών (Χαιρετισμοί) και ολόκληρος το βράδυ της Παρασκευής της Ε' εβδομάδος. Ο εξαίσιος αυτός ύμνος (κοντάκιο) εξυμνεί το ιερό πρόσωπο της Θεοτόκου και τη μοναδική συμβολή Της στο έργο της σωτηρίας του ανθρωπίνου γένους.

Οι ορθόδοξοι πιστοί κάνουν αγόγγυστα τον προσωπικό τους αγώνα καθ' όλη τη διάρκεια του Τριωδίου, ο οποίος συνίσταται στην νηστεία, στον εκκλησιασμό, στη μετοχή στα μυστήρια της Εκκλησίας μας, στη μελέτη της αγίας Γραφής και άλλων πνευματικών βιβλίων και στην περισυλλογή. Η εμπειρία πιστοποιεί πως η άσκηση της Μ. Τεσσαρακοστής αλλάζει κυριολεκτικά τους ασκούμενους πιστούς, τους ημερεύει, τους γαληνεύει τους δίνει αισιοδοξία και εσωτερική ουράνια χαρά. Η αποχή από τις σωματοκτόνες λιπαρές τροφές και προπαντός η αποχή από τις ψυχοκτόνες αμαρτωλές συνήθειες, επαναφέρουν τον άνθρωπο στην αυθεντική του κατάσταση.

Η αγία μας Εκκλησία, λοιπόν, ως στοργική μητέρα και πνευματική μας τροφός, προσπαθεί μέσω των ιερών ακολουθιών και του κατανυκτικού κλίματος της περιόδου του Τριωδίου να μας βοηθήσει να συναισθανθούμε την αμαρτωλότητά μας, που σημαίνει να συνειδητοποιήσουμε την εκτροπή μας από την αυθεντική μας φύση, να μετανοήσουμε ειλικρινά, να κάνουμε τον προσωπικό μας αγώνα και να σωθούμε με τη σωτήρια χάρη του ενανθρωπήσαντος Θεού, του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Οι κοσμικές καρναβαλικές ασχήμες που διαπιστώνουμε αυτές τις μέρες, κατάλοιπα του προχριστιανικού ειδωλολατρικού παρελθόντος, μπορεί φαινομενικά να δίνουν κάποια προσωρινή ευθυμία, και να δημιουργούν ψευδαισθητικές τάσεις φυγής από τη σκληρή πραγματικότητα. Μπορεί για κάποιους ο σύγχρονος διονυσιασμός να είναι τρόπος ζωής, όμως σε καμιά περίπτωση δεν συμβιβάζεται με το πραγματικό νόημα του Τριωδίου, το οποίο είναι ευκαιρία για αυτοσυνειδησία, συντριβή και κατάνυξη μπροστά στο δράμα της πτωτικής μας φύσης, μπροστά στο ατέλειωτη τραγικότητα της ανθρωπίνης κακοδαιμονίας. Δεν έχουμε ανάγκη από προσωρινή φυγή από την σκληρή καθημερινότητα, αλλά από μόνιμη λυτρωτική διαδικασία, την οποία προσφέρει απλόχερα η Εκκλησία μας αυτή την κατανυκτική περίοδο.

Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου

Η πρώτη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στην πολύ διδακτική παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου, την οποία ο Κύριος διηγήθηκε, προκειμένου να διδάξει την θεοφιλή αρετή της ταπεινώσεως και να στηλιτεύσει την εωσφορική έπαρση. Δίδαξε την παραβολή αυτή **«προς τινες τους πεποιθότας αφ' εαυτοίς ότι εισί δίκαιοι, και εξουθενούντας τους λοιπούς»** (Λουκ.18,9).

Ο ευαγγελιστής Λουκάς, με τρόπο λιτό, αλλά σαφέστατο, διέσωσε την παραβολή αυτή ως εξής: **«Ἄνθρωποι δύο ανέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς εὐατόν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἀδικοὶ, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδέ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἐτύπτεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τὸν αμαρτωλόν. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ υψὼν εαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινὸς εαυτὸν υψωθήσεται»** (Λουκ.18,10-14).

Η τάξη των Φαρισαίων εκπροσωπούσε την υποκρισία και την εγωιστική αυτάρκεια και έπαρση. Τα μέλη της απόλυτα αποκομμένα από την υπόλοιπη ιουδαϊκή κοινωνία, αποτελούσαν, λαθεμένα, το μέτρο σύγκρισης της ευσέβειας και

της ηθικής για τους Ιουδαίους. Αντίθετα οι τελώνες ήταν η προσωποποίηση της αδικίας και της αμαρτωλότητας. Ως φοροεισπράκτορες των κατακτητών Ρωμαίων διέπρατταν αδικίες, κλοπές, εκβιασμούς, τοκογλυφίες και άλλες ειδεχθείς ανομίες και γι' αυτό τους μισούσε δικαιολογημένα ο λαός. Δύο αντίθετοι τύποι της κοινωνίας, οι οποίοι εκπροσωπούσαν τις δύο αυτές τάξεις, ανέβηκαν στο ναό να προσευχηθούν. Ο πρώτος ο νομιζόμενος ευσεβής, έχοντας την αυτάρκεια της δήθεν ευσέβειάς του ως δεδομένη, στάθηκε με έπαρση μπροστά στο Θεό και άρχισε να απαριθμεί τις αρετές του, οι οποίες ήταν πραγματικές. Τις εξέθετε προκλητικότερα εις τρόπον ώστε απαιτούσε από το Θεό να τον επιβραβεύσει γι' αυτές. Για να εξαναγκάσει το Θεό έκανε και αήθη σύγκρισή του με άλλους ανθρώπους και ιδιαίτερα με τον συμπροσευχόμενο του τελώνη.

Αντίθετα ο όντως αμαρτωλός τελώνης συναισθάνεται τη δεινή του κατάσταση και με συντριβή και ταπείνωση ζητεί το έλεος του Θεού. Αυτή η μετάνοιά του τον δικαιώνει μπροστά στο Θεό. Γίνεται δεκτή η προσευχή του, σε αντίθεση με τον υποκριτή Φαρισαίο, ο οποίος όχι μόνο δεν έγινε δεκτή η προσευχή του, αλλά σώρευσε στον εαυτό του περισσότερο κρίμα, εξαιτίας της εγωπάθειάς του.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας όρισαν να είναι αφιερωμένη η πρώτη Κυριακή του Τριωδίου στη διδακτική αυτή παραβολή του Κυρίου για να συνειδητοποιήσουν οι πιστοί πως η υπερηφάνεια είναι η αγιάτρευτη ρίζα του κακού στον άνθρωπο, η οποία τον κρατά μακριά από την αγιαστική χάρη του Θεού και πως η ταπείνωση είναι το σωτήριο αντίδοτο της καταστροφικής πορείας, που οδηγεί τον άνθρωπο η εγωπάθεια. Είναι το χειρότερο εμπόδιο για τη σωτηρία του ανθρώπου. Αυτή η εγωιστική αυτάρκεια, ως μια λίαν νοσηρή κατάσταση εμποδίζει τη συναίσθηση της αμαρτωλότητας και τη διάθεση για μετάνοια. Εγωισμός και μετάνοια είναι δυο έννοιες εντελώς αντίθετες και ασυμβίβαστες μεταξύ τους. Η μία αναιρεί την άλλη. Οι πύλες της ψυχής του εγωπαθούς ανθρώπου είναι ερμητικά κλειστές για τη θεία χάρη και κατά συνέπεια είναι αδύνατη η σωτηρία του, όσο εμμένει στην εγωιστική του περιχάραξη.

Η υπερηφάνεια και ο εγωισμός είναι καταστάσεις εωσφορικές. Πρώτος διδάξας ο Εωσφόρος, ο οποίος δε μπορούσε να θεωρεί τον εαυτό του κατώτερο από το Θεό και δημιουργό του και γι' αυτό διανοήθηκε να στήσει το θρόνο του πάνω από το θρόνο της μεγαλοσύνης του Θεού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο να μην πραγματοποιήσει το σκοπό του, αλλά να χάσει τη δόξα και την τιμή που του είχε χαριστεί από το Θεό και να καταπέσει στην έσχατη απαξία. Από ανείπωτο μίσος και φθόνο θέλησε να μεταδώσει και στον άνθρωπο, το κορυφαίο δημιούργημα του Θεού, τη φθοροποιά και καταστροφική έξη του εγωισμού. Έπεισε τους πρωτοπλάστους ότι δήθεν ήταν ικανοί από μόνοι τους να γίνουν θεοί (Γεν. 3^ο κεφ.), συμπαρασύροντάς τους στη δική του δίνη και καταστροφή.

Αυτή ακριβώς την κατάσταση έχει υπόψη της η Εκκλησία μας και θέσπισε την κατανυκτική περίοδο του Τριωδίου, η οποία σημαίνει γι' Αυτήν την μεταπωτική κατάσταση του ανθρωπίνου γένους, αρχίζοντας από τη στηλίτευση του εγωισμού, ως την πρωταρχική αιτία της πώσεως.

Στην υπέροχη και διδακτική υμνωδία της ημέρας αυτής ψάλλουμε: **«Υψηγορίαν φύγωμεν Φαρισαίου κακίστην, ταπεινώσιν δε μάθωμεν του Τελώνου αρίστην, ἰν' υψωθώμεν βοώντες τῷ Θεῷ συν εκείνῳ Ἰάσθητι τοῖς δούλοις Σου, ο τεχθεὶς ἐκ Παρθένου, Χριστέ Σωτήρ, ἐκουσίως»** και **«Μη προσευξόμεθα φαρισαϊκῶς, ἀδελφοί! ὁ γὰρ υψὼν εαυτὸν ταπεινωθήσεται ὑποτασσόμενος ἐναντίον τοῦ Θεοῦ τελωνικῶς δια νηστείας κρᾶζοντες Ἰάσθητι ἡμῖν, ὁ Θεὸς τοῖς αμαρτωλοῖς»**. Η περίοδος του Τριωδίου είναι κατ' εξοχήν περίοδος αγώνα κατά της εγωπάθειας και άσκηση της αρετῆς της ταπείνωσης, ως μονόδρομο για τη σωτηρία μας.

Κυριακή του Ασώτου

Η δεύτερη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στην επίσης καταπληκτική και διδακτική παραβολή του ασώτου υιού (Λουκ.15,13-32). Οι Πατέρες όρισαν να είναι αφιερωμένη η Κυριακή αυτή στην συγκεκριμένη παραβολή του Κυρίου, για να τονισθεί στους πιστούς η απύθμενη αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και το πλούσιο έλεος της συγχώρεσης, που δίνει στους μετανοούντες ανθρώπους.

Αν η προηγούμενη Κυριακή είναι αφιερωμένη στη στηλίτευση της παθολογικής εγωιστικής αυτάρκειας και η κατάδειξη των δεινών συνεπειών της, η δεύτερη Κυριακή είναι αφιερωμένη στην ταπείνωση, τη μετάνοια και στα ευλογημένα παρεπόμενά της.

Ο ευαγγελιστής Λουκάς μας διέσωσε την παραβολή αυτή ως εξής: Υπήρχε κάποιος πατέρας που είχε δυο γιους. Ο δεύτερος, κάποια στιγμή, ζήτησε το μερίδιο της κληρονομιάς του και έφυγε σε μακρινές χώρες, όπου σπατάλησε την περιουσία του σε ασωτίες. Τα χρήματα κάποτε τελείωσαν και στην περιοχή έπεσε μέγας λιμός. Αναγκάστηκε να γίνει χοιροβοσκός και να προσπαθεί να χορτάσει από τις βρωμερές και ευτελείς τροφές των χοίρων.

Μέσα στη δίνη του θυμήθηκε την αρχοντική ζωή στο πατρικό σπίτι. Θυμήθηκε πως ακόμα και οι δούλοι του πατέρα του ζούσαν ασύγκριτα καλλίτερη ζωή από τη δική του. Τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση να γυρίσει στο σπίτι του και

να ζητήσει από τον πατέρα του να τον συγχωρήσει και να τον προσλάβει ως δούλο του. Όμως ο στοργικός πατέρας του τον δέχτηκε ως γιο του και τον περιποιήθηκε δεόντως, παρά τις διαμαρτυρίες του μεγάλου γιου του, διότι **«νεκρός ην και ανέζησε, και απολώλως ήν και ευρέθη»** (Λουκ.15,32).

Κάποιοι υποστηρίζουν δικαιολογημένα πως και αν ακόμη είχε χαθεί ολόκληρο το Ευαγγέλιο και είχε σωθεί μόνο αυτή παραβολή, θα μπορούσε αυτή να αποτελέσει κείμενο ελπίδας και σωτηρίας για το ανθρώπινο γένος. Σε καμιά άλλη θρησκεία δε παρουσιάζεται ο Θεός τόσο συμπονετικός, ως στοργικός άνθρωπος πατέρας. Σέβεται απόλυτα την ανθρώπινη ελευθερία και τις επιλογές του κάθε ανθρώπου, ως πρωταρχικό στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας. Πνίγει μέσα στα φιλάνθρωπα σπλάχνα Του τον πόνο Του για την αποστασία του καθενός και περιμένει καρτερικά την επιστροφή του. Μόλις αυτή υπάρξει σβήνει με μια μονοκονδυλιά όλες τις άνομες πράξεις του και τον αποκαθιστά στην πρότερη θέση του.

Μετάνοια σημαίνει κατά γράμμα αλλαγή νου. Στην ουσία σημαίνει την οντολογική μετάλλαξη του ανθρώπου από την κατάσταση της εγωπαθούς αυτάρκειας στην κατάσταση της συναίσθησης της αμαρτωλότητας. Είναι η μετάβαση στο πνεύμα της ταπεινώσης και της συντριβής μπροστά στον απόλυτα αγαθό Θεό, του Οποίου το φως φανερώνει άπλετα το σκοτεινό μας εαυτό. Η συνειδητοποίηση της πτωτικής μας καταστάσεως, της επώδυνης τραυματικής εμπειρίας μας και της απουσίας διαύλων της χάριτος του Θεού στον εαυτό μας είναι το πρώτο βήμα για την οντολογική μας αποκατάσταση. Έπεται η υλοποίηση της μεγάλης μας απόφασης για την έμπρακτη αλλαγή της νοοτροπίας μας και τη διόρθωση της πορείας μας προς το Θεό.

Είναι περιττό να τονίσουμε πως η μετάνοια χρειάζεται ιδιαίτερο ηρωισμό και αγωνιστική διάθεση, όπως αποτυπώνεται θαυμάσια στην ευαγγελική περικοπή του ασώτου υιού. Όπως όλα τα αγαθά, έτσι και η σωτηρία μας, είναι αποτέλεσμα ηρωισμού, ασυμβίβαστης αυταπάρνησης και σκληρού αγώνα.

Ένα θαυμάσιο τροπάριο της ημέρας εκφράζει απόλυτα τα υψηλά νοήματα της παραβολής, ως εξής: **«Της πατρικής δωρεάς διασκορπίσας τον πλούτον, αλόγοις συνεβοσκόμην ο τάλας κτήνεσι, και τοις αυτών ορεγόμενος τροφής, ελίμωττον μη χορταζόμενος· άλλ' υποστρέψας προς τον εὐσπλαχνον Πατέρα, κραυγάζω συν δάκρυσι· Δέξαι με ως μισθίον, προσπίπτοντα τη φιλανθρωπία Σου, και σώσον με».**

Οι πιστοί καλούνται την περίοδο του Τριωδίου να συνειδητοποιήσουν την άμετρη αγάπη του Θεού και να επιστρέψουν, όπως ο άσωτος της παραβολής, σε Αυτόν και να ζητήσουν το έλεός Του. Η κατανυκτική αυτή περίοδος είναι μοναδική για μετάνοια και συντριβή.

Κυριακή των Απόκρεω

Η τρίτη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στο πιο φοβερό γεγονός της ανθρώπινης ιστορίας, στη μέλλουσα Κρίση, ως απαραίτητος προβληματισμός των πιστών αυτή την αγωνιστική αυτή περίοδο.

Η μέλλουσα Κρίση είναι θεμελιώδης πίστη της χριστιανικής διδασκαλίας, η οποία θα επισυμβεί στο τέλος αυτού του πρόσκαιρου κόσμου και περιγράφεται σφέστατα στο ευαγγέλιο του Ματθαίου (25,31-46). Ο Κύριος, λίγο πριν το πάθος Του, ομιλώντας για τα έσχατα και μετά τις παραστατικές παραβολές των δέκα παρθένων και των ταλάντων είπε πως, όταν έρθει ο Ίδιος στη Δεύτερη και φοβερή παρουσία Του **«εν τη δόξη αυτού και πάντες οι άγιοι άγγελοι μετ' αυτού, τότε καθίσει επί θρόνου δόξης αυτού, και συναχθήσεται έμπροσθεν αυτού πάντα τα έθνη, και αφοριεί αυτούς απ' αλλήλων όπως ο ποιμήν αφορίζει τα πρόβατα από των εριφίων, και στήσει τα μεν πρόβατα εκ δεξιών αυτού, τα δε ερίφια εξ ευωνύμων. Τότε ερεί ο βασιλεύς τοις εκ δεξιών αυτού· δεύτε οι ευλογημένοι του πατρός μου, κληρονομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλείαν από καταβολής κόσμου. Επεινάσα γαρ, και εδώκατέ μοι φαγείν, εδίψησα, και εποτίσατέ με, ξένος ήμην, και συνηγάγετέ με, γυμνός, και περιεβάλετέ με, ησθένησα, και επεσκέψασθέ με, εν φυλακή ήμην, και ήλθατε προς με. Τότε αποκριθήσονται αυτόι οι δίκαιοι λέγοντες· Κύριε πότε σε είδομεν πεινόντα και εθρέψαμεν, ή διψόντα και εποτίσαμεν; Πότε σε είδομεν ξένον και συνηγάγομεν, ή γυμνόν και περιεβάλομεν; Πότε σε είδομεν ασθενή ή εν φυλακή, και ήλθομεν προς σε; Και αποκριθείς ο βασιλεύς ερεί αυτοίς· αμήν λέγω υμίν , εφ' όσον**

εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποίησατε. Τότε ερεί και τοις εξ' ευωνύμων· πορεύεσθε απ' εμού οι κατηραμένοι εις το πυρ το αιώνιον το ητοιμασμένον τω διαβόλω και τοις αγγέλοις αυτού... εφ' όσον ουκ εποίησατε ενί τούτων των ελαχίστων, ουδέ εμοί εποίησατε. Και απελεύσονται ούτοι εις κόλασιν αιώνιον, οι δε δίκαιοι εις ζωήν αιώνιον» (Ματθ.25,31-46).

Η μέλλουσα κρίση είναι αναπόφευκτη και απορρέει από την απόλυτη δικαιοσύνη του Θεού. Την παρέλευση αυτού του φθαρτού και τραυματισμένου από την αμαρτία κόσμου θα επισφραγίσει η μεγάλη και αδέκαστη κρίση του Χριστού, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την είσοδο στη νέα πραγματικότητα της βασιλείας του Θεού. Οι άνθρωποι, ως ελεύθερα όντα, πρέπει να τοποθετηθούν στη βασιλεία του Χριστού ανάλογα με τη δική τους επιλογή σε αυτή τη ζωή. Ύψιστο κριτήριο της κρίσεως θα είναι η στάση και συμπεριφορά τους απέναντι στους συνανθρώπους τους. Η θετική ή η αρνητική στάση τους θα κρίνει τελικά αν θα είναι κληρονόμοι της βασιλείας του Θεού, ή θα είναι προορισμένοι να ριχτούν στην αιώνια κόλαση, όπου **«εκεί είναι ο κλαυθμός και ο βρυγμός των οδόντων»** (Ματθ.24,51).

Η ενθύμηση της φοβερής μελλούσης Κρίσεως στην αρχή του Τριωδίου είναι απαραίτητη, διότι απώτερος σκοπός του όλου πνευματικού αγώνα μας είναι να βρεθούμε εκ δεξιών του Δεσπότη Χριστού, κατά τη μεγάλη Κρίση. Αυτό είναι αποτυπωμένο κάλλιστα στην υπέροχη υμνωδία της ημέρας. Οι άγιοι υμνογράφοι συνέθεσαν διδακτικότερα τροπάρια, τα οποία προτρέπουν τους πιστούς να συναισθανθούν την επερχόμενη βεβαία και φοβερή Κρίση. Σε ένα από αυτά ψάλλουμε: **«Την φοβερήν της κτίσεως, και αργήτου σου δόξης, ημέραν ενθυμούμενος, φρίττω, Κύριε, όλως και τρέμων φόβω κραυγάζω· Επί γης όταν έλθης, κρίναι, Χριστέ, τα σύμπαντα, ο Θεός μετά δόξης, τότε οικτρών, από πάσης ρύσαι με τιμωρίας, εκ δεξιών σου, Δέσποτα, αξιώσας με στήναι»**

Κυριακή της Τυρινής

Η τέταρτη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στην εκδίωξη των πρωτοπλάστων από τον παράδεισο της τρυφής. Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από το Θεό ως το τελειότερο και εκλεκτότερο δημιούργημα του Θεού, ως **«εικόνα και καθ' ομοίωσις»** αυτού (Γέν.1,26). Πλάστηκε να ζει αιώνια μέσα στη χάρη και τις ευλογίες του Θεού, ατέρμονο βίο άπαυτης ευδαιμονίας. Αυτή τη σημασία έχει η βιβλική διήγηση περί του κήπου της Εδέμ (Γεν.2^ο κεφ.). Ο άνθρωπος έκαμε κακή χρήση της ελεύθερης βούλησής του και προτίμησε το κακό. Ο αρχέκακος διάβολος τον παρέσυρε στην πώση και την καταστροφή. Αυτό του στέρησε τον παράδεισο, δηλαδή την αέναη και ζωοποιό παρουσία του Θεού και την κοινωνία των ακένωτων ευλογιών Του.

Μέγα χάσμα ανοίχτηκε ανάμεσά τους (Εφ.2,13). Η αγία Γραφή αναφέρει συμβολικά πως οι πρωτόπλαστοι διώχτηκαν από τον κήπο της Εδέμ και δύο αγγελικά όντα τάχθηκαν να φυλάγουν με πύρινες ρομφαίες την πύλη του, για να μην μπορούν να την παραβιάσουν αυτοί. Το ατέλειωτο δράμα του ανθρώπινου γένους άρχισε!

Ο Αδάμ και η Εύα τότε κάθισαν απέναντι από τον κήπο της τρυφής και θρηνούσαν για το κακό που τους βρήκε. Αναλογίζονταν την πρότερη ευδαιμονία τους, την σύγκριναν με την τωρινή δυστυχία τους, προέβλεπαν το μέλλον ζοφερό και γι' αυτό έκλαιγαν γοερά. Τα καυτά τους δάκρυα πότιζαν την άνυδρη γη και οι σπαραχτικές κραυγές τους έσπαζαν την ηρεμία της έξω του παραδείσου ερήμου.

Όμως δυστυχώς ο θρήνος των πρωτοπλάστων δεν ήταν αποτέλεσμα μεταμέλειας για την ανυπακοή και την ανταρσία τους κατά του Θεού. Δεν ήταν πράξη μετάνοιας και αίτημα συγνώμης προς το Θεό, αλλά ωφελιμιστικός σπαραγμός. Δε θρηνούσαν για τη χαμένη αθωότητα και αγιότητα, αλλά για τη χαμένη υλική ευμάρεια του παραδείσου. Ούτε ένας λόγος μετάνοιας δεν ακούστηκε από τα χείλη τους! Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας λένε πως αν εκείνη την τραγική στιγμή οι προπάτορές μας μετανοούσαν ειλικρινά και ζητούσαν ταπεινά συγνώμη από τον απόλυτο φιλόανθρωπο Θεό, θα είχαν αποκατασταθεί στην πρότερη της πώσεως κατάσταση τους.

Η ενθύμηση του αδαμαίου θρήνου αυτή την ημέρα υπήρξε επιβεβλημένη από την Εκκλησία μας. Από την επόμενη ημέρα αρχίζει η αυστηρή νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και ο σκληρός αγώνας κατά των ψυχοκτόνων παθών μας. Οι προπάτορές μας αποτελούν πολύ καλό παράδειγμα συνεισφοράς μας. Η λαιμαργία τους, να φάνε από τον καρπό του απαγορευμένου δένδρου της Εδέμ, τους οδήγησε στην απώλεια. Η πολύμορφη νηστεία η δική μας και η άσκηση των αρετών, μας φέρνει στην ουρανοδόρο πορεία για να συναντήσουμε ξανά το Θεό. Ο θρήνος ο δικός μας δεν είναι (δεν θα πρέπει να είναι) ωφελιμιστικός, όπως των πρωτοπλάστων, αλλά οντολογική συντριβή και μετάνοια για την αμαρτωλότητά μας. Είναι το μόνο αντίδοτο για την ύβρη μας απέναντι στο Θεό και ο μόνος τρόπος της σωτηρίας μας.

Η Εδέμ βρίσκεται δίπλα μας κλεισμένη. Ο φιλόανθρωπος Θεός μας έδωσε το κλειδί να ανοίξουμε τη θύρα και να εισέλθουμε, το οποίο είναι η ειλικρινής μετάνοιά μας. Ας είναι ζωντανό παράδειγμά μας ο μετανοών

συσταυρούμενος με τον Κύριο ληστής, ο οποίος σύμφωνα με το θαυμάσιο επίγραμμα της υμνολογίας της Μ. Παρασκευής, άνοιξε τον παράδεισο «**βαλὼν κλεῖδα το μνήσθητί μου**».

Α΄ Κυριακή των Νηστειών – της Ορθοδοξίας

Η αγία αυτή ημέρα είναι ξεχωριστή, διότι παρά το κατανυκτικό κλίμα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, εορτάζει λαμπρά η Ορθοδοξία μας, η αληθινή Εκκλησία του Χριστού. Ποιούμε ανάμνηση του κορυφαίου γεγονότος της εκκλησιαστικής μας ιστορίας, της αναστηλώσεως των ιερών εικόνων, το οποίο επισυνέβη το 843 στο Βυζάντιο, χάρις στην αποφασιστική συμβολή της βασιλίσσης και μετέπειτα αγίας Θεοδώρας, συζύγου του αυτοκράτορα Θεοφίλου (840-843).

Αναφερόμαστε στη μεγάλη εικονομαχική έριδα, η οποία συντάραξε κυριολεκτικά την Εκκλησία μας για περισσότερα από εκατό χρόνια. Το 726 ο αυτοκράτωρ Λέων ο Γ΄ ο Ίσαυρος (717-741) αποφάσισε να επιφέρει στο κράτος ριζικές μεταρρυθμίσεις. Μια από αυτές ήταν η απαγόρευση προσκύνησης των ιερών εικόνων, επειδή, παίρνοντας αφορμή από ορισμένα ακραία φαινόμενα εικονολατρίας, πίστευε πως η χριστιανική πίστη παρέκλινε στην ειδωλολατρία. Στην ουσία όμως εξέφραζε δικές του ανεικονικές απόψεις, οι οποίες ήταν βαθύτατα επηρεασμένες από την ανεικονική ιουδαϊκή και ισλαμική πίστη. Η αναταραχή ήταν αφάνταστη. Η αυτοκρατορία χωρίστηκε σε δύο φοβερά αντιμαχόμενες ομάδες, τους εικονομάχους και τους εικονολάτρες. Οι διώξεις φοβερές. Μεγάλες πατερικές μορφές ανάλαβαν να υπερασπίσουν την ορθόδοξη πίστη. Στα 787 συγκλήθηκε η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος, η οποία διατύπωσε με ακρίβεια την

οφειλόμενη τιμή στις ιερές εικόνες. Σε αυτή επίσης διευκρινίστηκαν και άλλα δυσνόητα σημεία της χριστιανικής πίστεως, έτσι ώστε να έχουμε πλήρη αποκρυστάλλωση του ορθοδόξου δόγματος και να ομιλούμε για θρίαμβο της Ορθοδοξίας μας.

Η εικόνα στην Ορθοδοξία μας δεν αποτελεί αντικείμενο λατρείας, αλλά λειτουργεί αποκλειστικά ως μέσον τιμής του εικονιζόμενου προσώπου. Ακόμα και ο Χριστός μπορεί να εικονισθεί, διότι έγινε άνθρωπος. Μάλιστα όποιος αρνείται τον εικονισμό του Χριστού αρνείται ουσιαστικά την ανθρώπινη φύση Του! Οι μεγάλοι Πατέρες και διδάσκαλοι της Εκκλησίας μας, που αναδείχθηκαν μέσα από τη λαίλαπα της εικονομαχίας, διατύπωσαν το ορθόδοξο δόγμα με προσοχή και ευλάβεια. Η προσκύνηση της ιερής εικόνας του Χριστού και των άλλων ιερών προσώπων του Χριστιανισμού δεν είναι ειδωλολατρία, όπως κατηγορούνταν από τους εικονομάχους, διότι η τιμή δεν απευθύνεται στην ύλη, αλλά στο εικονιζόμενο πρόσωπο, καθότι «**η της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει**» (Μ.Βασίλειος Ρ.Γ. 32,149) και «**Προσκυνούμεν δε ταις εικόσιν ου τη ύλη προσφέροντες την προσκύνησιν, αλλά δι'αυτών τοις εν αυταίς εικονιζομένοις**» (Ι. Δαμασκ. Ρ.Γ.94 1356). Η ευλογία και η χάρη που λαμβάνει ο πιστός από την προσκύνηση των ιερών εικόνων δίνεται από το ζωντανό ιερό πρόσωπο και όχι από την ύλη της εικόνας.

Η εικόνα έχει τεράστια ποιμαντική χρησιμότητα. Μια εικόνα, σύμφωνα με γλωσσική έκφραση, αξίζει περισσότερο από χίλιες λέξεις. Αυτό σημαίνει ότι μέσω της εκκλησιαστικής εικονογραφίας οι πιστοί βοηθούνται να αναχθούν στις υψηλές πνευματικές θεωρίες και στο θεϊόν.

Βεβαίως η ηρεμία δεν αποκαταστάθηκε, διότι εξακολουθούσαν να βασιλεύουν εικονομάχοι αυτοκράτορες. Στα 843 η ευσεβής αυτοκράτειρα Θεοδώρα, επίτροπος του ανήλικου γιου της Μιχαήλ του Γ΄, έθεσε τέρμα στην εικονομαχική έριδα και συνετέλεσε στο θρίαμβο της Ορθοδοξίας.

Οι Πατέρες όρισαν να εορτάζεται ο θρίαμβος του ορθοδόξου δόγματος την πρώτη Κυριακή των Νηστειών για να δείξει στους πιστούς πως ο πνευματικός μας αγώνας θα πρέπει να συνδυάζεται με την ορθή πίστη για να είναι πραγματικά αποτελεσματικός. Νηστεία και ασκητική ζωή έχουν και άλλες αιρέσεις ή θρησκείες, και μάλιστα με πολύ αυστηρότερους κανόνες άσκησης. Όμως αυτό δε σημαίνει ότι μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να σωθούν και να ενωθούν με το Θεό. Η σωτηρία είναι συνώνυμη με την αλήθεια, αντίθετα η πλάνη και το ψεύδος οδηγούν σε αδιέξοδα και εν τέλει στην απώλεια.

Β' Κυριακή των Νηστειών – Γρηγορίου του Παλαμά

Η δεύτερη Κυριακή είναι αφιερωμένη σε μια από τις μεγαλύτερες πατερικές μορφές της Εκκλησίας μας, στον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης (1347-1359). Δεν είναι τυχαία αυτή η επιλογή. Ο μεγάλος αυτός άνδρας έζησε σε μια πολύ ταραγμένη ιστορική περίοδο για την Εκκλησία μας, κατά την οποία ο κίνδυνος νοθεύσεως της αλήθειας υπήρξε έντονος.

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1296 και έλαβε σπουδαία μόρφωση. Από νέος αγάπησε τη μοναχική και ασκητική ζωή. Κατέφυγε καταρχήν στο όρος Παλίκιο και κατόπιν στο Άγιο Όρος, όπου πέρασε αρκετά χρόνια της ζωής του. Ακόμη και μετά την εκλογή του ως αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ζούσε ως ασκητής.

Ο άγιος Γρηγόριος είναι συνδεδεμένος με τη λεγόμενη «ησυχαστική κίνηση», την πνευματικότερη έκφραση του ορθόδοξου μοναχικού ιδεώδους. Υπήρξε δάσκαλος και εμπνευστής του ησυχασμού και γι' αυτό στράφηκαν με σφοδρότητα εναντίον του τα πυρά των εχθρών του ησυχασμού. Συνεχίζοντας ο ίδιος την μακραίωνη παράδοση των αρχαίων Πατέρων και ασκητών της Εκκλησίας, δίδασκε πως ο άνθρωπος, με την άσκηση και τη νύψη, μπορεί να δει και από αυτή τη ζωή, με τα φυσικά του μάτια, το άκτιστο φως του Θεού, αυτό το φως που είδαν οι μαθητές του Χριστού κατά τη Μεταμόρφωσή Του στο όρος Θαβώρ.

Ο μεγάλος αυτός άνδρας κατέστη πρότυπο και δάσκαλος της άσκησης και ενσαρκωτής των χριστιανικών αρετών. Είτε ως αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, είτε ως μοναχός στο Άγιο Όρος, δίδασκε τον αέναο αγώνα κατά του κακού και της αμαρτίας. Προέτρεπε για καθολική κάθαρση από τα ψυχοκτόνα πάθη, η οποία ονομάζεται στην ασκητική ορολογία νύψη. Έδειχνε την ουρανοδρόμο πορεία, ως μονόδρομο της σωτηρίας και της θεώσεως.

Η μεγάλη αυτή πατερική μορφή λειτουργεί ως φωτεινό ορόσημο για τους πιστούς αυτή την κατανυκτική περίοδο. Τα βαθυστόχαστα και προπαντός ορθόδοξα συγγράμματά του, όχι μόνο αποπνέουν άρωμα ευσέβειας, αλλά είναι πρακτικός οδηγός για την πνευματική μας άσκηση.

Γ' Κυριακή των Νηστειών – της Σταυροπροσκυνήσεως

Η άσκηση των αρετών δεν είναι εύκολη υπόθεση. Πέρα από την προσωπική ισχυρή θέληση, είναι απαραίτητη και η αγιαστική δύναμη της Εκκλησίας μας. Έτσι οι άγιοι Πατέρες όρισαν, καταμεσής της αγίας Τεσσαρακοστής να προσκυνείται ο Τίμιος Σταυρός του Κυρίου, για να λαμβάνουμε οι πιστοί από αυτόν χάρη και δύναμη για να συνεχίσουμε με σθένος τον πνευματικό μας αγώνα.

Ο Σταυρός του Χριστού είναι το καύχημα της Εκκλησίας μας και το αήττητο όπλο κατά των δυνάμεων του κακού. Πάνω σε αυτόν συντρίφτηκε το κράτος του διαβόλου και εκμηδενίστηκε η δύναμή του. Από αυτόν πήγασε η απολύτρωση και η αθανασία στο ανθρώπινο γένος. Η Εκκλησία μας ψάλλει

θριαμβευτικά: «Κύριε όπλον κατά του διαβόλου τον Σταυρόν Σου ημίν δέδωκας, φρίττει γαρ και τρέμει, μη φέρον καθοράν αυτού την δύναμιν» και «Νυν εμφανιζόμενος ο Σταυρός, δύναμιν παρέχει εν τω μέσω των νηστειών, τοις το θείον σκάμμα, ανύουσι προθύμως' αυτόν μετ' ευάβειας, κατασπαζόμεθα».

Από φονικό και έχθιστο μέσον εκτέλεσης κακούργων μεταβλήθηκε σε μέσον αγιασμού και νοητή ασπίδα προστασίας από τις επιβουλές του Εωσφόρου και των σκοτεινών πεσόντων αγγέλων του. Άλλοι τον παρομοιάζουν με ισχυρό κυματοθραύστη κατά των κλυδωνισμών της ζωής, που προκαλεί το κακό και η αμαρτία. Η σωματική κόπωση της νηστείας και η ψυχική νωχέλεια του πνευματικού αγώνα είναι δυο βασικοί παράγοντες, οι οποίοι

μπορούν να αναστείλουν τη νηπιική πορεία του πιστού. Η αγιαστική δύναμη του Σταυρού είναι το αντίδοτο σ' αυτή την κατάσταση.

Ο Σταυρός του Χριστού, εκτός από θείο σύμβολο της Εκκλησίας μας, έχει και ηθική σημασία για τον κάθε πιστό. Όπως ο Κύριος έφερε το δικό Του Σταυρό στο Γολγοθά, φορτωμένος τις ανομίες ολοκλήρου του ανθρωπίνου γένους, έτσι και ο πιστός του Χριστού, φέρει αυτός τον προσωπικό του σταυρό, τον αγώνα για σωτηρία και τελείωση. Ο δρόμος για τη σωτηρία είναι πραγματικός Γολγοθάς και απαιτεί αυταπάρνηση σε όσους τον ανεβαίνουν. Το βεβαίωσε ο Κύριος: « **όστις θέλει οπίσω μου ακολουθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθήτω μου**» (Μαρκ.8,34). Η αγία περίοδος του Τριωδίου είναι κατ' εξοχήν σταυρική πορεία και νοητή σταύρωση των παθών μας.

Γι' αυτό η αγία μας Εκκλησία αφιέρωσε την Κυριακή αυτή στην προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού. Οι πιστοί αντλώντας χάρη από αυτόν, δυναμωμένοι πια και ανανεωμένοι, αντιπαρερχόμαστε τα εμπόδια που στήνει ο πονηρός και βαδίζουμε την ουρανοδρόμο ατραπό με οδηγό τη χαρά και τη λαχτάρα να συναντήσουμε τον αναστάνα Κύριο μας Ιησού Χριστό την αγία και λαμπροφόρο η ημέρα της εγέρσεώς Του.

Δ' Κυριακή των Νηστειών – Ιωάννου της Κλίμακος

Μια άλλη μεγάλη ασκητική προσωπικότητα τιμάται αυτή την αγία περίοδο από την Εκκλησία μας, ο άγιος Ιωάννης ο συγγραφέας του περιφήμου βιβλίου της «Κλίμακος», το οποίο γράφηκε για να αποτελεί πολύτιμο οδηγό ημών των πιστών στη δύσκολη πνευματική μας πορεία και τον ασίγηστο παθογόνο αγώνα μας.

Σύμφωνα με το ιερό συναξάρι του, γεννήθηκε στην Παλαιστίνη περί το 523. Από πολύ μικρός αγαπούσε την άσκηση και γι' αυτό νέος όντας αποσύρθηκε στην έρημο του Σινά, όπου έζησε ως ερημίτης για δεκαεννιά χρόνια. Κατόπιν εγκαταβίωσε στη Μονή του Θωλά, στην οποία πέρασε σαράνα χρόνια.

Ήταν σοφός άνθρωπος και προπαντός μεγάλος ασκητής, εφάμιλλος του μεγάλου Αντωνίου, αγίου Ευθυμίου και αγίου Σάββα. Γύρω από τον μεγάλο αυτό δάσκαλο ασκητή συγκεντρώθηκαν πολλές χιλιάδες μοναχοί, παίρνοντας από αυτόν μαθήματα πνευματικού αγώνα. Για να μπορούν οι μοναχοί να έχουν καταγραμμένες τις σοφές διδαχές και παραινήσεις του, τις κατέγραψε στο προαναφερόμενο βιβλίο του, το οποίο ονόμασε «Κλίμαξ», δηλαδή νοητή σκάλα, που ανεβάζει κλιμακωτά τον ασκούμενο άνθρωπο στην κορυφή των αρετών.

Τα υπέροχα κεφάλαια του βιβλίου της «Κλίμακος» είναι ένα από τα προσφιλή και ωφέλιμα αναγνώσματα των πιστών αυτή την κατανυκτική περίοδο. Οι σοφές παραινήσεις του αγίου Ιωάννου αποτελούν πολύτιμο πνευματικό οδηγό για κλιμακωτή κατάκτηση αρετών, ώστε να υποδεχτούν τον αναστάνα Κύριο καθαροί από τους ρύπους της αμαρτίας και τη φθορά του κακού.

Μια άλλη επίσης σημαντική μορφή της Εκκλησίας μας τιμάται ιδιαίτερα αυτή την ιερή περίοδο. Η Ε΄ Κυριακή των Νηστειών είναι αφιερωμένη στην αγία Μαρία την Αιγυπτία, η οποία κατέστη, και είναι, συνώνυμη με τη συντριβή και τη μετάνοια. Το ιερό συναξάρι της αναφέρει πως έζησε τον 6ο μ.Χ αιώνα. Καταγόταν από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου και ασκούσε το επαίσχυντο επάγγελμα της πορνείας από τα δώδεκα κιόλας χρόνια της. Ήταν δε τόσο πωρωμένη στην αμαρτία ώστε ο επαγγελματισμός είχε δευτερεύουσα σημασία. Ασκούσε την πορνεία κυρίως για ηδονιστική απόλαυση, σε τέτοια ηθική κατάπτωση είχε περιέλθει!

Αναζητούσε συνεχώς πορνικούς πελάτες στα μεγάλα λιμάνια και τις πολυπληθείς πόλεις. Κάποτε πληροφορήθηκε πως στην Ιερουσαλήμ συγκεντρωνόταν πολύς κόσμος. Σκέφτηκε πως αν μετέβαινε εκεί θα έβρισκε πελάτες. Έτσι αποφάσισε να ταξιδέψει στην Παλαιστίνη. Βρήκε κάποιο πλοίο, πλήρωσε το ναύλο με το κορμί της και έφτασε στην Ιερουσαλήμ και οδηγήθηκε στον πανίερο ναό της Αναστάσεως. Επιχείρησε να εισέλθει στον ιερό αυτό χώρο, μήπως και έβρισκε εκεί εραστές. Μέχρι εκεί είχε φτάσει ο πορνικός της παραλογισμός.

Όμως μια αόρατη δύναμη την εμπόδιζε να εισέλθει στο ναό. Όσο και αν προσπαθούσε δε μπορούσε να μπει. Τέσσερις φορές απωθήθηκε μυστηριωδώς. Απόρησε και άρχισε για πρώτη φορά στη ζωή της να προβληματίζεται. Μια μυστική φωνή

ακούστηκε στην ψυχή της, η οποία ξύπνησε τη ναρκωμένη από την αμαρτία συνείδησή της. Κατάλαβε πως αυτό που επιχειρούσε ήταν φρικτή ιεροσυλία και ανείπωτη ασέβεια. Προσπαθούσε να βεβηλώσει τον άγιο τόπο, που σταυρώθηκε, τάφηκε και ανέστη ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Καυτά δάκρυα μετάνοιας άρχισαν να κυλούν από τα πρώην λάγνα μάτια της. Είναι ολοφάνερο πως εκεί την οδήγησε η θεία πρόνοια να σωθεί, διότι η ψυχή της, παρ' όλη την πώρωσή της, ήταν δεκτική στη μετάνοια και τη σωτηρία. Εν ριπή οφθαλμού άλλαξε γνώμη. Ήθελε να εισέλθει στο ναό, όχι πια να συναντήσει πορνικούς εραστές, αλλά για να συναντήσει το Νυμφίο της ταλαίπωρης και βασανισμένης ψυχής της, το Σωτήρα Χριστό. Παρακαλούσε να παραμερισθεί το αόρατο εμπόδιο και να μπει, να προσκυνήσει τον Πανάγιο Τάφο του Κυρίου. Έτσι και έγινε. Ο Θεός της επέτρεψε να μπει και να προσκυνήσει.

Αυτή ήταν μια νέα αφετηρία για τη ζωή της. Έφυγε ευθείς για την έρημο της Ιουδαίας. Πέταξε τα προκλητικά πολυτελή ενδύματα και ντύθηκε τραχύ ασκητικό σάκο. Απαρνήθηκε τις απολαύσεις της ζωής και ακολούθησε το βίο της άσκησης. Κατόρθωσε να ανέλθει σε ύψη αγιότητας. Το πρώην αμαρτωλό σαρκίο της έγινε πλέον θεοφόρο σκήνωμα, κατοικητήριο του Θεού.

Η αγία Μαρία η Αιγυπτία είναι ένα καλό ζωντανό παράδειγμα ειλικρινούς μετάνοιας, η οποία δείχνει το δρόμο της μεταμέλειας σε κάθε πιστό. Αποδεικνύει περίτρανα πως ο κάθε άνθρωπος, όσο αμαρτωλός και αν είναι, είναι καλεσμένος για σωτηρία, φτάνει να μετανοήσει ειλικρινά. Αυτό είναι το μεγαλείο και η ειδοποιός διαφορά του Χριστιανισμού από τα άλλα θρησκευματα. Γι' αυτό και η σεπτή και αγία μορφή της αγίας Μαρίας προβάλλεται και τιμάται αυτή την κατ' εξοχήν περίοδο της μετάνοιας για την Εκκλησία μας

Συμπερασματικά τονίζουμε τη μεγάλη σημασία που δίνει η αγία μας Εκκλησία στην ιερή περίοδο του Τριωδίου και ιδιαίτερα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Μέσα στο κατανυκτικό κλίμα των ημερών και με βοηθητικό μέσο τις υπέροχες ιερές ακολουθίες, καλείται ο πιστός να ανακτήσει τη χαμένη αυτοσυνειδησία του, ώστε να συναισθανθεί την οικτρή κατάσταση της αμαρτωλότητας, η οποία τον κρατά δέσμο και μακριά από την αγιαστική και σωστική χάρη του Θεού. Καλείται να πάρει τη μεγάλη απόφαση και να αφήσει το ζοφερό και δυσώδη βούρκο της αμαρτίας και να κινήσει για να το καθάριο φως του ουρανού. Να βαδίσει την ουρανοδρόμο ατραπό, η οποία περνά απαραίτητα μέσα από την Εκκλησία, διότι μέσα σε αυτή επιτελείται η κάθαρση και πραγματώνεται η εν Χριστώ τελείωση. Μόνο έτσι καθαυμένοι θα μπορέσουμε να εορτάσουμε πραγματικά τη λαμπροφόρο Ανάσταση Του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, σύμφωνα με την ποιητική προτροπή του υμνογράφου του Πάσχα: **«Καθαρθώμεν τας αισθήσεις και οψόμεθα τω απροσίτω φωτί της αναστάσεως»**. Την αγία περίοδο του Τριωδίου καθίσταται πράξη στην Εκκλησία μας η σωτήρια προτροπή του αποστόλου Παύλου προς τους πιστούς: **«Μη καθεύδομεν ως οι λοιποί, αλλά γρηγορούμεν και νήφωμεν. Οι γαρ καθεύδοντες νυκτός καθεύδουσι, και οι μεθυσκόμενοι νυκτός μεθύουσιν»** υμείς δε ημέρας όντες νήφωμεν, ενδυσάμενοι θώρακα πίστεως και αγάπης και περικεφαλαίαν ελπίδα σωτηρίας, **«ότι ουκ έθετο ημάς ο Θεός εις οργήν, αλλ' εις περιποίησιν σωτηρίας δια του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, του αποθανόντος υπέρ ημών»** (Α΄ Θεσ.5,6-10).